

درس جامعه شناسی (۲) پایه یازدهم

دبیر: عارف شاکرمی

درس اول جهان فرهنگی

۱- پرسش های بنیادین هر فرهنگ به چند دسته تقسیم می شوند؟

الف) هستی شناسانه، با پرسش های از این قبیل: آیا جهان هستی به همین جهان مادی محدود می شود؟

ب) انسان شناسانه، با پرسش هایی از این قبیل: آیا انسان موجودی مختار و فعال است یا مجبور و منفعل؟

ج) معرفت شناسانه، با پرسش هایی از این قبیل: آیا تنها راه شناخت، حس و تجربه است؟

۲- منظور از جهان چیست؟ وقتی به اطراف خود نگاه می کنیم، با پدیده های متفاوتی روبه رو می شویم. با تامل

بیشتر متوجه می شویم که این پدیده ها در مجموعه های بزرگ و مهمی دسته بندی می شوند. این مجموعه ها را به دلیل گستردگی و اهمیت شان **جهان** می نامند.

۳- منظور از **جهان انسانی چیست**؟ جهان انسانی محصول زندگی انسان است و هرچه با اندیشه و عمل انسان پدید

می آید به این جهان تعلق دارد.

۴- **جهان انسانی به چند بخش تقسیم می شود؟** ۱- بخش فردی ۲- بخش اجتماعی

۵- منظور از **بخش فردی جهان انسانی چیست**؟ بخش فردی به زندگی شخصی و فردی انسان ها باز می گردد، ابعاد

ذهنی، اخلاقی و روانی انسان ها به این بخش تعلق دارد. هر کدام از ما دانسته ها، تجربه ها و خلیقات ویژه ای داریم که افراد دیگر با ما در آنها شریک نیستید.

۶- منظور از **بخش اجتماعی جهان انسانی چیست**؟ بخش اجتماعی آن، زندگی اجتماعی انسان ها را در بر می گیرد.

این بخش هویت فرهنگی دارد. فرهنگ، شیوه زندگی اجتماعی انسان ها را شکل می دهد و خود نیز محصول آگاهی و عمل مشترک انسان هاست.

نکته: بخش فردی جهان انسانی را جهان فرهنگی نیز می نامند.

۷- **انسان ها چگونه به جهان فرهنگی وارد می شوند؟** وقتی فردی درباره موضوعی خاص می اندیشد، در محدوده

فردی و ذهنی خود قرار دارد، ولی هنگامی که اندیشه اش را به صورت گفته یا نوشته بیان می کند یا بر اساس اندیشه و تصمیم خود با دیگران رفتار می کند، به جهان فرهنگی وارد می شود.

۸- **جهان ذهنی با جهان فرهنگی چه رابطه ی دارد؟** بین دلبخش ذهنی و فرهنگی جهان انسانی تناسب و هماهنگی

وجود دارد، هر فرهنگی نوع خاصی از عقاید و خصوصیات ذهنی را در افراد به وجود می آورد و به همان نوع از عقاید و خصوصیات، اجازه بروز می دهد.

نکته: هر نوع عقیده و اخلاقی نیز فرهنگی متناسب با خود را جست و جو می کند.

۹- منظور از **جهان تکوینی چیست**؟ جهانی که پیش از انسان هم بوده و وجود آن مستقل از خواست و اراده انسان است

و محصول زندگی انسان نمی باشد.

نکته: برخی جهان تکوینی را به طبیعت محدود می کنند، جهان انسانی را به دو جهان ذهنی و فرهنگی تقسیم می کنند

و به این ترتیب از وجود سه جهان سخن می گویند: جهان طبیعت، جهان ذهنی و جهان فرهنگ.
۱۰- متفکران مسلمان، جهان تکوینی را به چند نوع تقسیم می کنند؟ از نظر آنان، جهان طبیعت بخشی از جهان تکوینی است و جهان تکوینی را هم به دو جهان طبیعت و فوق طبیعت تقسیم می کنند.

۱۱- دیدگاه های مختلف در مورد تعامل جهان های ذهنی، فرهنگی و تکوینی را بنویسید.

دیدگاه اول: بر اساس این دیدگاه جهان تکوینی به جهان طبیعت محدود می شود و جهان طبیعت مهم تر از جهان ذهنی و جهان فرهنگی است. طرفداران این دیدگاه بین علوم طبیعی و علوم انسانی تفاوتی قائل نیستند. و نادیده گرفتن تفاوت علوم انسانی با علوم طبیعی ظرفیت ها و قابلیت هایی را از علوم انسانی و اجتماعی سلب می کند.

نکته: در این دیدگاه ذهن افراد و فرهنگ نیز هویت طبیعی و مادی دارند و علوم مربوط به آنها نظیر علوم طبیعی است.

دیدگاه دوم: گروه دیگر جهان فرهنگی را مهم تر از جهان ذهنی و تکوینی می دانند در این دیدگاه جهان ذهنی و فردی افراد تابع فرهنگ آنهاست. جهان تکوینی ماده خامی است که فرهنگ ها و جوامع مختلف در آن دخل و تصرف می کنند. در این دیدگاه جهان ذهنی و جهان تکوینی اهمیتی ندارند و استقلال خود را برابر جهان فرهنگی از دست می دهند.

دیدگاه سوم: جهان فرهنگی، ذهنی و تکوینی، مهم در تعامل با یکدیگرند.

۱۲- دیدگاه قرآن در مورد جهان مختلف را بنویسید؟ از نگاه قرآن، جهان تکوینی محدود به جهان طبیعت نیست .

ادراک و آگاهی نیز به انسان منحصر نمی شود و جهان تکوینی بر اساس حکمت و خواست خداوند سبحان با افراد و جوامع انسانی رفتاری حکیمانه دارد. قرآن کریم برای جامعه و فرهنگ جایگاه ویژه ای قایل است و از زندگی و مرگ امت ها سخن می گوید. و جهان فردی اشخاص را نادیده نمی گیرد و بر مسئولیت فرد در قبال فرهنگ و جامعه تاکید می کند.

بیندیشید (فعالیت در منزل)

- وضعیت امروزی محیط زیست، نتیجه چه باور هایی درباره انسان و طبیعت است؟

.....
.....

- برخی از آیات قرآن کریم، مانند آیه ۴۱ سوره روم، آیه ۹۶ سوره اعراف و آیه ۲۷۶ سوره بقره از تعامل جهان

تکوینی با جهان فرهنگی سخن می گویند نمونه های این تعامل را در این آیات بیابید.

.....
.....